

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kerjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Debreczen háztartása.

Az 1915. évi költségvetés.

Debreczen város jövő évi költségvetését előkészítette a főszámvevő és beterjesztette a városi tanácshoz az alábbi jelentés kíséretében:

Tekintetes Tanács! A városi háztartás, valamint a tulajdonát képező és a városi házipénztár kezelése alatt álló alapítványokra, továbbá a város önálló vállalataira vonatkozó 1915. évi költségvetési javaslatokat az 1888. évi XXI. t.-c. 17. §-a értelmében tisztelettel beterjesztem.

A házipénztárnál javaslatom szerint: I. Rendes bevétel 4.709,860 korona 29 fillér; rendkívüli bevétel 124,046 korona 80 fillér; összes bevétel 4.833,907 korona 9 fillér. II. Rendes kiadás 5.958,443 korona 90 fillér; rendkívüli kiadás 156,332 korona 20 fillér; összes kiadás 6.114,776 korona 10 fillér. A bevétel és kiadás közti mutatkozó 1.280,869 korona 1 fillér hiány az állami 2.055,000 korona egyenes adó 62,5 százalékában nyer fedezetet.

Beterjesztett jelentésemben reá kell mutatnom arra a sajnos körülményre, hogy a községi pótdadó csökkentésére az 1914. évben a Hortobágy jövedelmezőségénél tervbe vett összeget az adott viszonyok miatt nem állíthattam be, ugyancsak a költségvetés realissága szempontjából a városi téglagyár és szőlőtelep jövedelmezőségét is mellőzöm kellett, mivel az előző évi zármerlegek, valamint a folyó évi eddigi forgalom azt mutatja, hogy a házipénztárnak támogatására egyik sem fog szolgálni, ugyanazért a városi szőlőtelepre az a tiszteletteljes javaslatom, hogy az vagy egy, vagy kisebb parcellákban bérbeadás útján lenne értékesítendő, hogy a házipénztárnak állandó jövedelmet biztosítsa.

Ugyancsak tisztelettel jelentem, hogy a költségelőirányzatban úgy a rendkívüli bevételeknél, valamint a kiadásoknál mindazon tételeket, melyek állandó jellegűek voltak, a rendes költségvetés tételei közé állítottam be.

Végül tisztelettel javasolom, mondja ki a közgyűlés:

1. Hogy az egyes kiadási címek alatt felsorolt adatoknál az átruházást engedélyezi. 2. A megállapítandó községi adó után késedelmes fizetés esetén olyan százalék legyen szedhető, aminőt az állam is szed saját adói után.

Tisztelettel

Kondor Kálmán,
főszámvevő.

Védekezés a koleraveszedelem ellen.

Debreczen sz. kir. város rendőrsége a legszélesebb körű intézkedéseket teszi meg a fenyegető koleraveszedelem megállítására. Erről a következő hirdetményben értesíti Debreczen lakosságát:

Köztudomásu dolog, hogy Oroszországban és Szerbiában a kolera állandóan pusztít, attól kell tartanunk, hogy a harctéren megsebesült katonáink hazabozatala alkalmával ezen veszélyes ragályos betegség hazánkba is behurcoltatik. Tekintettel a kolera, ezen legveszedelmesebb ellenség elleni védekezés rendkívüli fontosságára, a kolera fellépésének és tovább terjedésének megállítására czéljából felhivom a város lakosságának figyelmét, hogy a közegészségügyi és köztisztasági törvényeket, rendeleteket és szabályokat fokozottabb mértékben tartsák be.

Különösen figyelemztetem a pékeket, czukrá-

IFJ. BARTHA ISTVÁN KÖZEVŐ-MESTER ÉS
DEBRECZEN, KOSSUTH-UTCA 35. UT-ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ

Elvállal köcsüftak, gyalogjárdák, udvarok, kapubejáratok kiburkolását terméskővel, kockakővel vagy téglával, vidéken is. Költségvetéssel szívesen szolgálok. — Telefon 785. szám.

szokat, mézeskalácsosokat, czukorka készítőket és árusokat, gyümölcsárusokat, henteseket, mészárosokat, vendéglősöket, kávéháztulajdonosokat, szikvizgyárosokat, korcsmárosokat, szállásadás-engedélyeseket, fűszer-, tej- és általában az összes élelmiszer-kereskedőket és kufárokat, hogy az élelmiszereket csakis a megengedett anyagokból készítsék s ugy a készítésnél, mint a raktározásnál és az árusításnál a vonatkozó közegészségügyi szabályokat a legmesszebbmenő gondossággal és lelkiismeretességgel tartsák be, mert tapasztalt szabálytalanság esetén a hamisított, megromlott vagy tisztátalanság miatt az egészségre ártalmasnak talált élelmiszerek lefoglalásán, elkobzásán és megsemmisítésén kívül a közegészségügyi és köztisztasági szabályok ellen vétők a legszigorubbban fognak büntetettini és velők szemben a legnagyobb büntetést fogom alkalmazni, már pedig egyszerű kihágás esetén is 1876: XIV. t. c. 7. §-a alapján 600 koronáig terjedhető pénz-büntetés illetve 60 napig terjedhető elzárás állapítható meg.

Itt hozom tudomására az összes élelmiszer kereskedőknek, az összes nyilvános és rendőri felügyelet alatt álló mindennemű üzlettulajdonosoknak, hogy üzleteiket naponkénti vizsgálat és ellenőrzés alatt fogom tartani, miért is üzlet-helyiségeik esetleges hiányait haladéktalanul pótolják és a feltétlen tisztaság és rendbetartásáról gondoskodjanak.

Felhívom a köz- és magánintézeteket, közlekedési vállalatok, szállodák, iparvállalatok, műhelyek, iskolák, gyárak, vendéglők, kávéházak, sör- és pálinka mérések, egyáltalán mindazon helyek és intézetek tulajdonosait, illetve vezetőit, ahol a közönség nagyobb számban szokott megfordulni, hogy e helyiségeket állandóan tisztán tartsák, az árnyékszékeket tisztántartva mésztejjel naponta fertőtlenítsék, a mésztej minden egyes alkalommal 1 kgr. égetett mészből és 2 liter vízből frissen készítendő.

Általánosan ismeretes, hogy a kolera ellen a leghatásosabb és leghathatósabb védekezési mód a feltétlen tisztaság megőrzése. Felhívom ennél fogva az összes háztulajdonosokat, hogy a házaik előtti yalogárdát a közegészség és köztisztaságról alkotott 56—2031/1887. bky. számú helyhatósági szabályrendelet rendelkezéseinek megfelelőleg tartsák tisztán, száraz időben a reggeli órákban, de legkésőbb 7 óráig tiszta vízzel locsoltassák fel s naponként — ha ennek szüksége mutatkoznék, többször is — seperjessék le. Udvárakban a szemetet csak fedéllel elzárt szeméttartóban tarthatják s azt naponként, de legalább is hetenként kétszer feltétlenül kihordatni kötelesek. Figyelmeztetem a lakosság azon részét, aiktől a szemetet naponként hordják ki, hogy a szeméttartó ládákat és tartályokat a szemé-

hordó kocsi megérkezéséig a házak elé az utcára kirakni szigoruan tilos. Tisztátlan folyadéknak s bármimemű szemétnek, étel- és konyhahulladéknak és döglött állatoknak az utcán kifolytatása, illetőleg kiszórása szigoru büntetés terhe alatt tilos. Ugyancsak szigoruan tilos a portörilőknek az utcára kirázása. Felhívom a háztulajdonosokat, hogy az udvarukban levő árnyékszékeket állandóan tisztán tartsák s megteleük után haladéktalanul hordassák ki s ha ezt bármí oknál fogva nem tudnak, forduljanak a rendőrség közgazgatási ügyosztályához, — telefon: 27.

Ismételten figyelmeztetem a háztulajdonosokat, hogy mivel a kolera-veszély felépésének és továbbterjedésének meggátlása csak a legnagyobb tisztasággal biztosítható, fentebbi rendelkezéseimnek annál is inkább tegyenek eleget, mert ezáltal nemcsak saját érdeküket mozdítják elő, de a köznek tesznek köteles szolgálatot.

Egyben e helyen értesitem a nagyközönséget, hogy az egész város tisztaságának vizsgálatát és ellenőrzését rendőri közegéimen kívül a város hazafias polgáraiból alakult polgárőrökkel is naponta teljesítem és miután a polgárőrök fogadalmat tett hatósági személyek, az ő utasításait is ép ugy, mint a hivatásos rendőrtisztviselő, illetve közeg utasításait a nagyközönség feltétlenül teljesíteni tartozik.

Végül felhívom a város lakosságát, hogy akár nyílt utcákon, akár árkokban vagy magánházaknál az egészséget veszélyeztető és a járvány terjedését előidézhető tisztálanságról, szennyről, állott vizekről stb. szereznek tudomást, hozzák azt a hatóság tudomására, hogy ezen állapotok azonnal megszüntethetők legyenek.

Debreczen, 1914 szeptember 22.

Rostás István,
rendőrfőkapitány.

A főkapitány rendelete a gyümölcs-piacokról.

Rostás István rendőrfőkapitány a következő ző végzést teszi közhírré:

Miután a kolerajárvány terjedése mind nagyobb veszéllyel fenyeget, ennek meggátlása érdekében városunk területén levő összes üzletel helyiségeiben és gyümölcs-piacokon a dinnye és éretlen, vagy túlérett romlott gyümölcs árusítást beülitom és elrendelem, hogy az éretlen, befőzésre szolgáló gyümölcsök csak oly módon árusíthatók, hogy azok az érett gyümölcsöktől elkülönítve legyenek és szembetűnő módon és nagy betűkkel azon kosárra, illetve tartányra, amelyben az éretlen gyümölcs van, fel legyen írva, hogy: „éretlen, befőzni való”.

Szigoruan utasítom a rendőrfőkapitányság

közgazgatási ügyosztályát, hogy minden nap az összes gyümölcs- és élelmiszer-piacokon, tisztí orvos közbejötté mellett, ezenkívül a Thurzó Béla polgárőrségi parancsnok vezetése alatt álló polgárőr csapattal, amely csapatot a piac vizsgálataival bízta meg, szintén minden nap tartasson vizsgálatot, e tekintetben lépjen érintkezésbe Thurzó Béla csoportvezetővel és a személyes felvilágosításokat és utasításokat is adja meg s a vizsgálat eredményéhez képest a szükséges intézkedéseket haladéktalanul foganatosítsa, vagyis az egészségre ártalmas, romlott, vagy „éretlen, befözni való“ felírással el nem látott éretlen gyümölcsök elközbiztatását és azok megsemmisítését foganatosítsa és eljárásáról hozzám jelentést tegyen.

Miről tudomásulvétel és ahol leendő alkalmazkodás végett az összes kereskedők és kufárok a sajtóban leendő közzététel után, ugyancsak az ahol leendő alkalmazkodás és ellenőrzés gyakorlása végett a rendőrfőkapitányság közigazgatási ügyosztálya és a rendőrlégenység kioktatása végett, vagy a napi parancsban leendő közzététel céljából a rendőrpáncsnokság, továbbá Thurzó Béla polgárőr-parancsnok végzésileg értesítetik.

Debreczen, 1914 szeptember 26.

Rostás István,
rendőrfőkapitány.

A debreceni m. kir. tudományegyetem rectora.

17—1914.

Az egyetem hallgatóihoz!

Egyetemi Polgárok! Kedves fiaink!

Az ős főiskolában az új tudományegyetem kapui megnyitlák s mi szeretettel hívunk, várunk benneteket a nagy tradíciók: a józan vallásosság, a tiszta erkölcs, lángoló hazafiság s magasatos eszmények által megszentelt falak közé, hogy ifjú lelketek bontakozó szárnyait erősítsük biztos repülésre az előtetek álló nagy cél felé. Megreped szívünk a nagy gondolatra: a magyar hazának magyar intelligenciát nevelni s türelmetlenül várjuk az időt, hogy megnyithassuk szánkat szólni néktek a tudás ígét.

És mi mégis a megnyitás ez első pillanatában, a közös tudományos munka fölvétele előtt, más hivatást szánunk nektek, testben erős, lélekben ép ifjak: azért hívunk ide a tudomány csendes berkeibe, hogy elküldjünk benneteket oda, hol vítez katonánk, a világ első hősei, karddal írják a történelmet, ágyúval szántogatják dicsőbb jövő ridet barázdáit, vérről csokolják be termő idő bizató zalogát az idegen földbe.

A dalos madár hallgasson el ma, vészmadarak vijogják be filetekbe, lelketekbe: a Jaza veszélyben; a tanítás és tanulás termei maradjanak üresen s népesedjenek be a haremzők legendás hősközzel; Minerva tudós baglyának odú ma a helye, turulmadár szárnyacsatottsága sűrítse felettetek, előtetek: harcba mind, kinek karja, lelke ép; csatára, kinek szíve helyén van; halálba, aki élni akar!

Apátok homlokáról lobogja a büszke láng, anyátok szeméről szikrázza az égi köny, testvéreitek ajkáról csattogja a dacos csók: dicsőség, áldás, üdv a hőnek, ki az ő tüzhelyükért, becületükért, templomuk csöndjéért, ősz királyért, szent hazáért vérorzákat fakaszt vad ellenség rianó táborán; s szegyen arra, ki ma jöccimeket keres, melynek hitvány bokra mégó gyávan elbújhatik.

Megsértenék tiszta lelketek seplőtlen eszményeit, ha szükségét látnók rábeszélmi benneteket; röviden, de lelkünk teljes hevével s hitével szólnok hozzátok: A zászló kibontva. Sorakozzatok!

Áldásunk kísér, imádságunk fedez, ölelőkarunk vár vissza a biztos diadalból.
Isten nevében előre!

A közös hadügyminiszter úr rendelete alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr hozzánk intézett felhívására kihirdetjük, hogy szükséges lévén a hiányok pótlására minden tekintetben alkalmas altisztek kiképzése, a hadügyminiszter úr azok, számára, kik az egyéves önkéntesi szolgálathoz szükséges tudományos képesséssel rendelkeznek, intelligenciájuknak megfelelő külön kiképzés céljából csoportokra osztottan egyelőre Wien, Gráz, Prág és Innsbruck állomáshelyeken „altiszti iskolák akadémiái önkéntesek számára“ címen tanfolyamokat rendezett be, melyekre jelentkezéseket közvetül az „Akadémiai jelentésközi iroda és tudakozó intézet önkéntes hadi szolgálata“ Wien, I. ker., Egyetem. Előzetes jelentkezéseket a rectori hivatal fogad el.

Jelentkezhetnek 17—20 éves önként belépők, népfőlköl korosztályúak, besorozott, de még be nem hívott, be nem sorozott, de önként belépni kívánó hadkötelesek, hadkötelees korban túl lévők s kik a honvédség póttartalékába tartoznak vagy jutnának (theologusok és s. laltékesek).

Az összes jelentkezők kötelesek az egyéves önkéntes szolgálatra elől, tudományos kiképzésről szóló igazolásukat bemutatni s a kiképzési osztályokba (gyalog, vadász és műszaki csapatok) való felvételükre vonatkozó igényüket bejelenteni.

A belépni szándékozók az egyetemre azonnal beiratkozhatnak s tandíjfizetés kötelezettségük felfüggesztetik. Akadályoztatásuk esetén a személyes megjelenéstől eltekintünk s gondoskodásunk legfőbb tárgya leendő, hogy önkéntes bevonulás pályájukat illetőleg reájuk nézve semmi hátránnyal ne járjon.

Bővebb felvilágosítások a rectori hivatalban nyerhetők.

Debreczen, 1914 szeptember 17-én.

Kiss Ferenc,
e. i. rector.

Megnyitják a városi színházat.

A színházbizottság javaslata.

A város színházbizottsága a múlt héten ülést tartott. Elhatározták, hogy javasolják a színházigató szerződésének a háboru időtartamára való felfüggesztését.

Javasolja azonban a bizottság, hogy a város engedje meg, hogy ez idő alatt a színházigató vezetése alatt álló, az országos színészegyesület szabályzata szerint konzorciumos (jövedelem-részesedési) alapon szervezeti szintársulat tarthasson

előadásokat s biztosítsa ennek a fűtés, világítás, a polgárőrség alkalmazásával pedig a rendőri díjak elengedésének kedvezményét; továbbá a városi színházi alkalmazottak fizetése felének elengedését. A szinagazgatót a bérlet tartalmára nem kötelezik. A színháznyitás időpontját október 10-ében állapították meg. Ez a bizottság határozata, amely megfelel a mai helyzetnek.

Az ülés lefolyásáról az alábbi tudósításban számolunk be:

Az ülést Körner Adolf elnök nyitotta meg. Jelen voltak: K. Tóth Mihály kulturánácsnok, Komlóssy Dezső, Kernhoffer József, Jánosi Zoltán, Szikszai Szabó László, Lőfkovits Arthur, Uhlarik Béla, dr. Magoss György, dr. Hegedüs István jegyző.

Dr. K. Tóth Mihály felolvasta a szinagazgató beadványát, melyben kéri szerződése joghatályának ideiglenes felfüggesztését s ez idő alatti konzorciális alapon szervezett társulat működésének engedélyezését. Bérletet nem nyit. A napi pénztár a vasárnap délutáni előadások helyairát szedi.

Az előadó kulturánácsnok javasolja, hogy az igazgató szerződéses előadási kötelezettségét a háború tartamára függeszessék föl, a konzorciális társulat működését ez időre engedélyezzék s adják meg a fűtés, világítás, városi alkalmazottak felfizetése elengedésének kedvezményeit.

A bizottság egyértelműleg elfogadhatónak tartja a javaslatot.

A részletkérdéseknél Komlóssy Dezső a rendőri díjak elengedését veti föl.

Dr. Magoss György szerint ez egy oldható meg hogy a polgárőrséget alkalmazzák a színházban.

Ami pedig a bérlettartást illeti, erre az igazgatót nem kötelezik, a rendes bérletet nem is tartják kívánatosnak.

Felolvasták az Országos Színészegyesület leiratát s abban foglalt szabályzatot, mely a szinagazgatókat köti. Meghallgatták a szinagazgatót is, aki azt mondta, hogy október 10-én nyithatja meg a színházat.

Az ülés végén Mezey Béla szinagazgató azt a kijelentést tette, hogy sebesült katonák részére bizonyos számú ingyen-jegyeket szándékozik adni, amit örömmel vettek tudomásul.

Katonatea gyűjtése és szárítása.

A szeder termését mindenki ismeri: szép gömbölyű, apró gyöngyszemekből álló termés, amely kellemes savanykás íze miatt becsült és kedvelt. A budapesti piacokon többféle néven is szerepel, általában Brombeere meg Brumbeerneik is nevezik a budai oldalon. Az összetett gyümölcs befőttnék igen kitünő, de a belőle készített íz, valamint a pálinka is nagyon becses. A kertek-

ben ennek a közönséges földi szedernek több szép, nagy gyümölcsű változatát termesztik. Junius-tól szeptember végéig virít és július végén, augusztusban érik; a későbbi virágokból a termés már nem igen szokott megérni, hanem zölden pusztul el. Nagyon bő termő, különösen a jó erdei földben. A közönséges homokon is erősen fejlődik és itt annyira el is szaporodik, hogy alkalmatlan gyommá válik, amelyet meglehetősen nehéz kiirtani.

Az erdei vagy földi szeder fentebb említett termésének használata mellett egy olyan használatoságáról emlékeznek meg most az idézett felhívások, amelyről a nagyközönség már igen-igen régen teljesen megfeledkezett. Itt ott a nép használja és ismeri a földi szeder leveleinek jó gyógyhatását és használhatóságát. Már a „Pozsoni-kert” híres írója, Lippai, említi könyvében, amely 1662-ben jelent meg először, hogy a földi szeder többféle nyavalya ellen igen jó. Így p. o. azt mondja: „A szájjának nyavallyája ellen igen jó, ha csak rágiák a s gyöngye leveleit. Az ágait, ha megfőzik s azt isszák, a hasfolyást megállítja, a virágja is, ha borban isszák. A keliseket nem engedi, hogy tovább terjedjenek, ha a gyenge leveleit reájuk kötik; és meg is gyógyítja. A farzsába ellen is jó, ha megtörvén, kenik vele. A Szent Antal tüzét is megállítja.” Amint ebből az idézetből látható, a régiek a földi szedernek sokféle hasznát tudták, úgy három és fél évszázad előtt. Ezt a tudást az ujabban megjelent magyar füves könyvek is megőrizték, sőt még meg is tetézték. Így Csapó József 1775-ben megjelent Új füves és virágos magyar kertjében azt mondja: „belső haszna: Vizi betegségben levőt igen jó ez fű gyökérétől itatni. Rekedt vizelletet is azon módon megindit. Külsőleg pedig körömméreg ellen főzzék meg ez fű gyümölcseit gyenge tűznél és kössék fel a pépjét. Torok belső dagadásában ezen fűnek leveleiből készült lével gyakran kell azt öblögetni. Száj innylenek vérzése és rothadása ez fű zivével mosattassék.”

Régebben a szederlevelekből officinálisak voltak Herba Rubi fruticosi néven. Tulajdonságuk: összehúzó és igen jó teát szolgáltatnak. Erre a célra különösen a fiatal, friss hajtású levelek a legjobbak, de az öregebb levelek szintén oly jók. A levelek főzetet elsősorúlag összehúzó szer és különösen a vérhas és hasmenés ellen volna igen jó. A német füvészkönyvek azt írják, hogy 15—20 gramm szárított levél egy liter vízben megfőzve kitünő tea és nagyon jó torok-, száj- és sebviz. A gyökere pedig Boerhawe szerint leforrázza a viziszony ellen lenne kitünő szer.

A különféle német füves könyvek, ugynevezett „Kräuterbücher” számos jó hatását dicsérik a földi szeder teának. Így például azt mondja az egyik: A szárított levelek és hajtás-végek bor-

ban és vízben fölforralva eláztatják a hasmenést, a vérfestést és az erószakkal megszüntetik, ugyszintén a nők havibaját is. A gyökerek borban megfőzve vagy porrá törve és bevéve, mindennemű köbetegek ellen hasznosak. A levelek borral való forrása a szájróhadást kigyógyítja, a fogakat megerősíti, a foghúst összehuzza. Keléseket, varokat, keszt stb. kigyógyít.

Sokféle haszna volna tehát a földi szedernek. Mindezekről eltekintve, egyet kell most első sorban figyelembe vevnünk, azt, hogy a helyesen szárított levelek nagyon jó, kellemes ízű összehuzó teát szolgáltatnak, miért is kívánatos, hogy a mostani hideg, lucskos időben, katonáinkra gondolván, szorgalmasan gyűjtjük a szeder leveleit és szárítása azonban egy kis bajjal jár és több figyelmet igényel. A földi szeder indáit meglehetősen kellemetlen szedni, mert tele vannak apró tüskékkel, amelyek könnyen a bőrhoz hatolnak. Ezért a gyűjtést legjobb bőrcsizma kezzel végezni és egész indákat, közel a gyökérzethez levágni. A leveleket tiszta hideg vízben gyorsan le kell öblíteni és azután a szárról lefosztani. Napos időben ezt a munkát a napon végezzük, esős időben természetesen fedett helyiségben. A leveleket legjobb egy jó vizet fogó vászon- vagy égyéb ruhára vékonyan kitergetni és egy másikkal leborítani, a nedvességet felszívósztatni. A megszikkadt leveleket azután vékony rétegekben szitára kiterítjük és a takaréktűzhelyre állítjuk, akkor, amikor a tűz már kialvóban van, fősöz után. A szárításnál a szikkadó, száradó leveleket többször meg kell forgatni és keverni, hogy egyenletesen száradjanak és az esetleg nedvesebb levelek meg ne fűledjenek, mert ezáltal sokat veszítenének értékükből. Ily módon kezelve, a levelek gyorsan megszáradnak és kisebb csomagokba elcsomagolhatók. Egy hét alatt, szorgalmas munka mellett, egy métermázsza földszeder teát lehet előállítani, kb. másfél métermázsza nyers levélből. A kész leveleket természetesen csinosan elcsomagolva, száraz, szellős és mindennemű szagtól mentes helyen tartjuk, mert ezek a levelek is könnyen felveszik az idegen szagot.

Az Alföld állattenyésztésének fejlődéséről.

Irta: Dr. Hegedűs István, aljegyző tb. tanácsnok.

III. Sertésenyésztés.

(Folytatás.)

Ez a gyökeres közgazdasági átalakulás tendenciózusan tart ma is és folytatódik a jövőben.

Az is tény, hogy ez a fentvázolt változás versenylépessé tette már a nyugati hussertések kulturfajtaát, bár azokat még mindig nem tenyészítik oly nagy számban, mint ahogy azt azok megérdemelnék.

Terjedésének legnagyobb akadályai a helyi földi fogyasztás. A nép még mindig nagyobb mérvben fogyasztja a zsir- de főleg a szalonnát, mint a sertéshúst. Közismert dolog, hogy a munkásnép a reggelt praprikás szalonnával és pálinkával kezdi meg. A mezőgazdasági napszám, ha otthonától távol fekvő birtokon dolgozik, egész héten keresztül ha 18-szor nyúlt szalonna után a szeredásba, és ugyanannyiszor ivott pálinkát, következtetése szerint másnap vasárnap lesz. A mangalica nagyarányú hizlalását előmozdítja az is, hogy a mangalica az összes sertések között a leggyorsabban hizik s hizlalásával a belefektetett tökét és annak kamatát rövidebb időn belül fizeti meg, mint más sertés. Hizékonyág tekintetében a mangalicával a hussertés nem versenyezhet, de a tenyésztés terén meg épen fordítva áll a dolog, vagyis a nyugati kulturfajta sokkal gyorsabban fejlődnek s e miatt hizlalásuk is hamarabb kezdetét veheti. A fogyasztás lassu, de tendenciózus irányváltoztatása és a fent felsorolt mezőgazdasági átalakulás a zsir- és hussertés verseny mérlegét a közel jövőben a hussertés javára fogja billenteni.

A zsirsértés tenyésztési körzetét maga a piac fogja szűkbe térre szorítani s ezzel megadja a lehetőségét a hussertések nagyobb mennyiségben való tenyésztésére. Ott, ahol tejgazdaságok vannak, vagy amely birtokon belterjesebb gazdálkodás üzemel, hamar tért foglalt a hussertés. Figyelembevéve, hogy a tenyésztés és hizlalás legtöbbször különböző helyen történik s a tenyésztőre a nyugati kulturfajta tenyésztése, azok gyors fejlődése miatt inkább kamatozó, másrészt a hizlalók fáradságát a mangalica gyorsabban jutalmazza, a tenyésztőre kedvezőbb a hussertés tenyésztése, míg a hizlalók jobban és szívesebben keresik, sőt valamivel magasabb áron veszik a mangalicát, mint a hussertést.

A hizlalók tehát azért szeretik a mangalicát, mert hizlalásának eredménye nekik több hasznot biztosít mint a tenyésztőnek, míg a hussertés gyors fejlődése a tenyésztő fáradságát inkább jutalmazza, mint a hizlalót.

Igen szerencsés és életrevaló eszme volt, hogy a tenyésztők szövetezettek hizlalókat létesítettek, melyek a hizlalás hasznát is a tenyésztők részére biztosítják és épúgy mint a tejtermelési s tejipari szövetezettek, élő példaként szolgáltatnak ellentmondást nem tűrő érveket a termelő és értékesítő mezőgazdasági szövetezethez rejlő hatalmas gazdasági erőforrások megjelölésével e szövetezettek közhasznú létjogosultságának.

A mezőgazdák azon része, kik belterjesebb gazdálkodást, még inkább tehenészetet űznek, nagyobb szaktudással rendelkezvén, belátták a hussertés gyors fejlődésének nagy közgazdasági jelentőségű horderejét s főleg az angoloktól egymásután importálták Jorkshire, Berkshire, Essex, Suffolk, Sussex, Tamworth és Cornwall fajtákat; Amerikából a Polland-Chinát, Németországból a meissenai, westfaliai, württembergi és oldenburgi fajtákat, melyek közzül leginkább bevált éghajlati és geologiai, valamint termelési viszonyainknak megfelelően a Jorkshire, a Kraonaise és a Berkshire.

Igaz, hogy e sertések nagyrésze s leginkább a gyors növesükkel kiválóak igényesek, de épen gyorsfejlődésük a bennük rejlő tökének — tekintve fejlődési idejük rövidségét — uszorakamatát biztosítják és ezáltal az igényességnek hozott aldozat bőven megterül, mert a tökének gyors forgása nagy kamatot jelent. A hussertések tenyésztése az Alföldön nagy tért fog elhódítani a zsirsertéstől, míg versengésükben a közgazdasági egyensúly helyreáll. A hussertések tenyésztésének terjedését a fogyasztóiac napról-napra jobban követeli s ehez járul még a tenyésztők érdeke. E fontos közgazdasági érdekekkel szemben, egyedül a hizlalók önzése áll, melynek a belfogyasztás csökkenő irányu kívánalma és zsirkereslete, egyre gyengülő támpontot nyújt.

A schleswig-holsteini, jütlandi, meklenburgi, hannoveri, braunschweigi és westfalai tenyészetekből importált hussertések a hozzájuk fűzött reményeket az Alföldön nem váltották be s ezeket az angol sertések sok tekintetben messze túlszárnyalják. Az angol sertések legfőbb értéke a gyorsfejlődés s e tekintetben páratlan a Jorkshire, mellyel egyetlen más fajta sem versenyezhet. Az igényesebb kulturfajták tenyésztése szakértelem kíván, mert a gyorsfejlődőképesség két-élű fegyver. Ugyanis, ha a szervezet fejlődésének összes feltételei meg nem adatnak, úgy az állat egyoldaluan fejlődik, szervezete veszít ellenálló-képességéből és kivetkőzik fajtajellegeből, minek folytán a továbbtenyésztésre alkalmatlanná válik. Az angol tenyésztők a siker érdekében minden lehető megtesznek: Angol tenyésztés a csontliszt és foszforsavas mész adagolása nélkül el nem képzelhető. Tenyészállataival az angol gazda fehérdus és sok ásványi alkotórészt tartalmazó takarmányt etet, mely csontot és vért termel. Nagy gond fordítanak az istállóra, mely elhelyezésére és berendezésére kell, hogy a tenyészállat természeti tulajdonságaihoz alkalmazkodják és nem megfordítva, mint a rideg tartásnál, hol generációkon keresztül tűr, szenved az állat esőben, szélben, dermesztő hidegben, tikkasztó hőségben téli és nyári legelőn, hol nagy fizikai fáradsággal kell megkeresnie azt a gyengén tápláló silány

takarmányt, melyből szervezete önmagát egyoldaluan felépíti.

Ridegtartás mellett egy tenyésztő sem éri el Robert Bakewell sikerét. A tenyészállat tisztaságát, ápolását és tápláló takarmányt igényel, mellyel a ridegtartás nem rendelkezik.

Külterjes gazdaságban, ahol a természettel szemben a munka és tüke alárendelt szerepet játszik, a nyugati kulturfajták nem tenyészthetők. Ezen tételből következik, hogy a belterjes gazdaságok terjedése egyet jelent a kulturfajták tenyésztésének terjedésével. Ha tehát mezőgazdaságunk lassan, vagy rohamosan fejlődik, épügy terjed a hussertés tenyésztése. A kulturfajták tenyésztésére a hentesárak fokozott kereslete folytán a városi társadalmi élet fejlődése nagy hatást gyakorol. A nagyvárosok uri közönsége izletes, finom rostu húst kíván, melyben a zsirtartalom kevés és az is a husrstok közt egyenlően van elhelyezve s ezzel szemben a tulzsiros kövér húst nem kedveli, mert az erős testi munkát végző munkás gyomra és szervezete bírja az állandó szalona és zsiros ételek evését, de a fizikai munkát alig végező városiak szervezete nem.

A hussertés fajtáinak kitenyésztésében Anglia tenyésztőit illeti az elsőbbség dicsősége.

(Folyt. köv.)

Körözesek.

338,621—1914. A. IV. szám.

Állami gondozásba vett Godó Gyula anyjának a Kasán 1894. évi március 21. napján született Godó Mária Anna róm. kath. vallású (szülei: Godó József és Simkó Mária) takarítónőnek illetősége megállapítandó. Miután Godó Mária Anna a székesfőváros területéről, bejelentés nélkül, ismeretlen helyre távozott el, ennél fogva főkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy nevezett nyomoztatni s feltalálás esetén a saját és szülői illetőségi viszonyaira vonatkozóan kihallgatni s a főlvettt jegyzőkönyvet hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítéseket nem kérünk.

Budapest, 1914 szeptember hó 10-én.

A székesfőváros tanácsa.

302,450—1914. A. IV. ü. o.

A m. kir. belügyminiszter urnak hozzáam intézett leirata folytán a Kórházban ápolott özv. Kremiczki (Kremniczki) Sándorné szül. Toperczner Erzsébet állampolgárságát kell megállapítani. Felkérem az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy fentnevezett leányát az 1877. évben Balánbánya községben született Kreminczki Róza férjezett Braun Jánosné nyomoztatni s őt felta-

lálás esetén az 1879. évi L. t.-c. 48. §-a szemelőtt tartásával az alábbiakra vonatkozólag kihallgatni s a felvett jegyzőkönyvet a tőle bevonható okmányok kapszán nekem mielőbb megküldeni sziveskedjenek. Nevezetesen: 1. néhai atyja hol és mikor született s halt meg, 2. testvérei — különösen Emil nevű fivére — hol, születettek s hol lának jelenleg, 3. atyját és Emil nevű fivérért hol s mikor sorozták, 4. néhai atyja mikor jött Magyarországra, az 1875—1890. évek között hol lakott (Budapestben kerületet is, esetleg utca, házszám), mi volt ezen helyen a foglalkozása. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1914. évi szeptember hó 10-én.

Főjegyző.

342.117—814. A. IV.

A Tök községben 1878. évben született állandó lakással nem bíró Szentgyörgyi Teréz (szülei: János és Béres Nagy Erzsébet) cseléd illetőségének megállapítása vált szükséggé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föllalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvett jegyzőkönyvet pedig hozzám megküldeni sziveskedjék. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1914. évi szeptember hó 9-én.

A székesfőváros tanácsa.

HIRROVAG.

— **Kérelem a közönséghez.** A Vöröskereszt-egylet végrehajtóbizottsága tisztelettel kéri a város közönségét, hogy tekintettel arra, miszerint a városunkban levő kórházak a harcéri sebesültekkel idestova betelnek s igen sok oly könnyebb sebesültünk van, kik állandó kórházi ápolást nem igényelnek, hanem magánházaknál is elhelyezhetők volnának és mint bejáró belegek kezeltenének, sziveskedjék ezen könnyebb sebesültek részére, kiknek városunkban hozzátartozóik nincsenek, házuknál fekvőhelyet és ellátást felajánlani. Szíves ajánlatokat méltóztatassanak dr. Tatay Zoltán vál. jegyzőhöz (Városház, I. em. 4. sz.) szóval vagy írásban bejelenteni. Sebesült katonáink fájdalmán nyhíteni és gyógykezelésüket előmozdítani bizonyára mindenki szent kötelességének fogja tartani.

— **Felhívás.** Schmiedt János, 27 éves, 4-ik nehéz tűzérezdombeli szakaszvezető, mint sebesült, 8 mult héten négy napig állítólag Debreczen város egyik kórházában vagy magánlakásban ápolatott. Felkérem a város lakosságát, hogy mindazok, akik ezen körülményről tudomással

bírnak, vagyis tudják azt, hogy nevezett egyént melyik kórházban, vagy magánlakásban ápolatott, közérdekből, az erre vonatkozó értesítéseket hivatalommal haladéktalanul közölni sziveskedjenek. Remdőrőkapitány.

— **A polgári Lövészegyesület választmánya** — tekintettel arra a nagy feladatra, mely a háborus viszony folytán a Vöröskereszt-egyletre hárul — elhatározza, hogy f. évi összes fölösleges jövedelmét ezen hazafias célra adományozza. Hogy az így felajánlott segélyt mielőbb rendeltetési helyére juttathassan, azon kérelemmel fordul a tagtársakhoz, hogy hátralebékban levő tagsági nyugtájukat bemutatáskor haladéktalanul beváltani sziveskedjenek. Az elnökség.

— **Az államvasutak menetrendje.** A magyar királyi államvasutak vonalain és az általuk kezelt magánvasutakon, a jelenlegi rendkívüli viszonyok folytán, folyó évi október hó 1-én új menetrend nem lép életbe, hanem a f. évi május hó 1-én életbeléptetett nyári menetrend, egyes vonatok megszüntetésével, továbbí intézkedésig, érvényben marad. Egyelőre a személyforgalom csak korlátozott mértékben, az állomásokon ki-függesztett hirdteményekben felsorolt vonatokkal tartatik fenn, melyeknek menetrendje az 1914. évi május hó 1-től érvényes menetrend hirdteményekből vehető ki.

— **Herczegh János temetése.** Nagy és általános részvét mellett folyt le Herczegh János ref. igazgató-tanító, városi törvényhatósági bizottsági tag temetése. Ott volt ugyyszólván az egész város: a ref. lelkészi-kar tagjai, az összes tanító-ság, a városi tanács képviselőiben dr. K. Tóth Mihály tanácsnok, számos városi bizottsági tag, a függetlenségi párt, a Kossuth-dalkör, a homokerti olvasókör zászlóik alatt stb. és óriási közönség. A koporsót az iskola udvarán állították fel, ahol a Kossuth-dalkör gyászdzalt énekelt. Ezután a koporsót bevitték az Ispóty-templomba, ahol a Kossuth-dalkör és a kántus éneke után Szele György lelkész mondott megható imát és búcsuzafőt, melyben kiemelte az elhunyt puritán férfiú általánosán ósmért köztevékenységét és érdemeit. A közének után a koporsót gyász-kocsira tették és sokan kísérték utolsó útjára a temetőbe. A sírnál a Kossuth-dalkör éneke után a tanítói-kar nevében Tömöry Jenő, a ref. tanító-testület elnöke mondott szép búcsubeszédet.

A családi gyászjelentés így szól: Mélyen szomorodott szívvel tudatjuk szeretett jó ferjem, édes apánk, apó-sunk, nagyapánk és jó rokonunk *id. Herczegh János* református igazgató-tanító és énekvezér, presbyter, városi bizottsági tag stb. fáradszátlan munkás életének 74-ik, boldog házasságának 15-ik évében, 1 heti súlyos szenvedés után f. hó 13-én reggel 5 órakor tünt csendes elhunytát. Kedves halottunk földi részeit folyó évi szeptember hó 21-én hétfőn délután 3 órakor fogjuk az

Ispotály-telep 8. sz. alatti lakásunkról az Ispotály-templomban tartandó ima után a Cegléd-utcai temetőben örök nyugalomra helyezni. Végtisztességtételére rokainkat, ismerőseinket szomorú szívvel meghívjuk. — Debrecen, 1914 szeptember hó 19-én. Áldás és béke lengjen porai felett! Bántos özvegye: özv. Herczegh Jánosné Dietz Aurélia. Gyermekai: Béla nejjével, Balázs Juliánával, Árpád nejjével, Cseh Margittal, Etelka, Dezső nejjével, Fazekas Ilonával, Kornélia, János, nejjével Szathmáry Juliánával, Pál nejjével, Szabó Boriskával, Sámuel nejjével, Dávid Juliánával. Menyje: özv. Herczegh Zoltánné Tóth Paula.

— **Éstesítés.** A temesvári katonai parancsnokságnak f. hó 18-án kelt M. A. 9763. számú rendelete szerint, az arcvonalbeli tényleges szolgálat kedvezményének elnyerhetése végett, a tudományos képzettség igazolására a kiegészítő vizsgák f. évi október hó 21. és november hó 23-tól kezdve fognak a cs. és kir. hadapród-iskolában megtartatni. Kat. és ill. ügyosztálytól.

Megjelent!

Uj könyv!

Debreczen régi büntetőjoga és ennek alkalmazása a különböző bűnesetekben :: 1547-től 1750-ig.

Eredeti jegyzőkönyvek nyomán írta:

Konczházi KONCZ ÁKOS

Debreczen sz. kir. város főlevéltárosa, tb. tanácsnok.

Ára 3 korona.

Megrendelhető a szerzőnél (Városház, lévéltári hivatal.)

Hirdetéseket

„A Város“ részére felvesz a kiadóhivatal

Kossuth-utca, Városház épület.

19,921—1914. sz.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa közhírré teszi, miszerint a város házipénztára és az általa kezelt alapok- és alapítványoknak 1915. évi költségelőirányzata elkészült, s az az 1886. XXI. t.-c. 17. §-a rendelkezéséhez képest a városi számvéveségnél (városháza I. emelet 9. sz. ajtó) a folyó évi szeptember hó 20-ik napjától kezdődőleg 15 napi közszemlére kitétetett.

Erről a város adózó lakosságát azzal értesíti, hogy a költségvetés az említett helyen a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1-ig) megtekinthető s arra a hivatkozott törvényszakasz szerint egyes adózók észrevételeket tehetnek, s észrevételeiket legközelebb megtartandó törvényhatósági Bizottsági Közgyűlést megelőzőleg 5 nappal a városi Tanácshoz beadhatják.

Debreczen, 1914 szeptember. 19.

A városi Tanács.

Debreczen sz. kir. város
könyvnyomda-vállalata
Debreczen, városház épület.

~~~~~

Készít mindenféle nyomdai munkákat a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig, jutányos árak mellett.

20 042—1914. sz.

Hirdetés.

A tav. erdei legeltetésre felszabadított erdőterületekre hajtó cédula nélkül legelő jóságot behajtani nem szabad és a kihajtás előtt a hajtó cédulát az illető járási érdektiszteknek minden ki-hajtó bemutatni köteles.

A városi tanács.